

TALSPERSON

FOR BARN OG UNGE

Voksne for Barn (VfB) er en landsomfattende frivillig medlemsorganisasjon som arbeider for å fremme barn og unges psykiske helse. Vårt oppdrag er å tale barn og unges sak når og hvor det trengs. Dessuten ønsker vi å bidra til at barn og unge blir hørt direkte i ting som angår dem.

For å gjøre dette har Voksne for Barn gjennom ARENA-programmet etablert ett nettverk av talspersoner som kan bidra til å sette fokus på barn og unges behov og ønsker.

En talsperson

Talspersonene skal sikre reell brukermedvirkning enten på vegne av barn og unge, eller ved å legge til rette for at barn og unge kan høres direkte. På denne måten kan offentlige tjenester få økt kompetanse på barns ønsker, behov og synspunkter, og tjenestene får tilgang til kollektive og prinsipielle synspunkter knyttet til barn og unges oppvekstvilkår og psykiske helse.

En talsperson er i stor grad det samme som en brukerrepresentant.

«Med brukerrepresentant menes en som representerer brukere av tjenester. Det kan være en som selv er funksjonshemmet eller en som er pårørende til for eksempel et barn eller en som på grunn av sin funksjonshemming vanskelig kan gi uttrykk for sine meninger, eller som er ansatt eller tillitsvalgt i en av funksjonshemmedes organisasjoner.»

(Fra Stortingsmelding 34 (1996-97) Resultater og erfaring fra Regjeringens handlingsplaner for funksjonshemmede og veien videre)

Men VfB ønsker at en talsperson også skal være noe mer enn en brukerrepresentant.

Det er fortsatt slik at barn og unge og deres behov og ønsker ofte er et glemt tema – i helsevesenet og i annen offentlig tjenesteyting. Dersom vi ønsker å bidra til at barn og unge skal ha en aktiv rolle i tjenesteutviklingen, er det ikke nok å sitte og vente på å bli invitert. VfB har derfor rekruttert mennesker som kan fungere som representanter i forskjellige fora, men som også tar egne initiativ som fører til at barn og unges stemmer høres på alle nivåer. En talsperson er dermed både en som kan representere barn og unge på systemnivå, men også sette i verk egne aktiviteter som bidrar til at barn og unge høres. Vi har talspersoner rundt om i landet som på ulike måter bidrar til å sette fokus på barn og unges behov. Våre talspersoner er både unge og voksne med egne erfaringer knyttet til temaer som angår barn og unges oppvekst og psykiske helse.

Oppdraget som talsperson er frivillig og ulønnet. Alle talspersoner får opplæring og veiledning fra Voksne for Barn. Det forutsettes at man deltar på opplæring og oppfølgingssamlinger. Kostnader ved opplæring og oppdrag dekkes i størst mulig grad av VfB hvis ikke kostnadene dekkes på annen måte.

Å representere en annen

Det er en ansvarsfull og krevende oppgave å representere en annen eller en gruppe av mennesker. Samtidig er mange avhenging av at noen til tider kan tale deres sak - for eksempel ved sykdom eller når det er vanskelig å kommunisere egne ønsker og behov. Opplæringen av talspersoner tar derfor utgangspunkt i hvordan man kan være en talsperson for andre, og hvordan man finner frem til budskapet som skal bringes videre. VfB arbeider med å finne frem til metoder og verktøy som kan gjøre det meningsfullt og enklere for barn og unge å uttrykke behov, synspunkter, ønsker og forhåpninger.

Opplæringen omfatter også:

- Kunnskap om barn og unges psykiske helse
- Rettigheter og plikter i forhold til deltagelse og medvirkning
- Kommunikasjon og nettverksarbeid
- Presentasjonsteknikk
- Metoder for brukermedvirkning

Bakgrunn for ARENA-programmet

Brukere har rett til innflytelse ved utforming og utvikling av offentlige tjenestetilbud (brukermedvirkning på systemnivå), og til innflytelse på egen livssituasjon når man mottar offentlige tjenester (brukermedvirkning på individnivå).

Brukerens deltakelse og medvirkning er en mulighet, og en rettighet. Opptrappingsplanen for psykisk helse fokuserer i særlig grad på brukermedvirkning.

Den politiske målsettingen i Opptrappingsplanen er å:

- ▶ få innflytelse på egen behandling
- ▶ bidra til synliggjøring og større åpenhet
- ▶ legge brukerperspektivet til grunn ved planlegging, organisering og drift av tjenester
- ▶ sikre brukeres rettigheter
- ▶ styrke og utvikle brukerorganisasjonene
- ▶ gi bedre muligheter til å mestre eget liv.

Brukermedvirkning både på individ- og systemnivå er i dag forankret i flere lover: Barn og unges rett til å uttrykke sin mening i saker som angår dem, rett til å bli tatt på alvor og rett til at meningene deres tillegges vekt er blant annet forankret i FNs Barnekonvensjon artikkel 12, i Barneloven § 31-33 og Barnevernsloven § 6-3, og i Opplæringsloven § 9a.

Brukerorganisasjoner er representert i blant annet ulike råd og utvalg i helseforetakene, og i ulike arbeids – og planleggingsgrupper av offentlige utvalg og instanser. Et annet eksempel er brukerråd som er opprettet i en del kommuner.

Barn og unge er en stor brukergruppe av kommunale og regionale tjenester. Samtidig er det ofte vanskeligere for barn og ungdom enn for andre grupper å nå frem med sine synspunkter, ønsker og behov overfor offentlige myndigheter. Tradisjonelt sett har barn og unge i liten grad blitt invitert til å si sin mening som brukere. Når tjenester for barn og unge har blitt evaluert, er det nesten uten unntak foreldrenes og fagpersonells mening som har stått i fokus.

ARENA-programmet vil gjennom talspersonsordningen bidra til å tale barn og unges sak, men også å bidra til at barn og unge kan delta i en direkte brukermedvirkning.

Å lytte til den det gjelder

I det offentlige systemet kan det være vanskelig for unge brukere å nå fram med sine synspunkter og ønsker. Det er derfor sentralt å legge til rette for at barn og unge kan få gitt innspill om sine erfaringer når de skal inviteres til å bidra til planlegging av tjenester innen psykisk helsevern eller andre offentlige tilbud og tiltak knyttet til barn og unge og deres psykiske helse. Tilretteleggingen innebærer ofte at man må ta i bruk andre metoder enn de man vanligvis anvender i brukermedvirkningssammenheng. For eksempel er samtalen en vanskelig form for kommunikasjonsmetode for mange barn og unge i møtet med voksne. Vi må derfor være bevisst på hvilke kommunikasjonsverktøy vi tar i bruk for at barn og unges syns-

punkter skal bli hørt, og reell medvirkning bli mulig. Vfb ønsker at man skal lytte til barn og unge for at innspillene, forslagene og ønskene skal få konsekvenser og tas i bruk når det planlegges for barn og unges oppvekst og psykiske helse.

ARENA – programmet

Voksne for Barn har de senere årene arbeidet med brukermedvirkning gjennom prosjektet ARENA («ARENA – et program om brukermedvirkning fra barn og unge»). ARENA-programmet startet opp som prosjekt i 2001, og er finansiert av Sosial- og helsedirektoratet. Det overordnede målet for programmet er å bidra til å realisere intensjonene i *Opptrappingsplanen for psykisk helse* om økt og reell brukermedvirkning i plan- og tjenesteutviklingen innen psykisk helse. ARENA-programmet fokuserer særlig på strukturell og overordnet brukermedvirkning.

Sentralt står oppnevningen av lokale og regionale talspersoner som skal arbeide for at barn og unges interesser blir ivaretatt i offentlige fora. Det er dannet et nasjonalt nettverk av talspersoner for å ivareta dette. Vi har talspersoner på landsbasis, som kan bidra i ulike fora.

ARENA henvender seg i utgangspunktet til foreldre og pårørende som er brukere av et tjenestetilbud, for eksempel ved at man har barn i barnehage eller på skolen eller mottar tilbud fra psykisk helsevern, barnevern etc. når det rekrutteres talspersoner.

ARENA-programmet ble evaluert i 2004 av Diaforsk. Evalueringsrapporten konkluderer med at ARENA som prosjekt har en reell sjanse til å påvirke systemene innenfra, både når det gjelder tjenesteutforming og holdninger.

●●●●Ønsker du å bli en talsperson?

Vil du være med å sette fokus på barn og unges behov innen feltet psykisk helse?
Ta kontakt med Voksne for Barn så får du vite mer om arbeidet og opplærings- samlinger.

Du kan søke om å bli talsperson. I din søknad ønsker vi at du forteller litt om din bakgrunn, hva som gjør at du kan tenke deg å bli talsperson, og om det er spesielle temaer eller problemstillinger som opptar deg. Vfb gjør deretter en vurdering og utvalg av talspersoner.

Har du spørsmål eller ønsker å diskutere oppdraget kan du ta kontakt med:

Karin Källsmyr (tlf 23 10 06 13 eller karin@vfb.no) eller

Hege Widerberg (tlf 23 10 06 12 eller hege.widerberg@vfb.no)

●●●●Har du behov for en talsperson for barn og unge?

Ta kontakt med Voksne for Barn, så vil vi formidle en talsperson med relevant bakgrunn og erfaring.

Karin Källsmyr (tlf 23 10 06 13 eller karin@vfb.no) eller

Hege Widerberg (tlf 23 10 06 12 eller hege.widerberg@vfb.no)

Om Vfb

Voksne for barn er en frivillig, ideell medlemsorganisasjon med virksomhet over hele landet. Voksne for barn er opptatt av at barn og unges interesser synliggjøres og at deres psykiske helse ivaretas. Voksne for Barn samarbeider med, og har tilbud for

- Barn og unge
- Foreldre
- Alle som jobber med barn og unge

Du kan lese mer om Vfb på www.vfb.no eller ta kontakt på telefon 23 10 06 10.

Organisasjonen Voksne for Barn

Stortorvet 10
0155 Oslo
Tlf: 23 10 06 10
vfb@vfb.no
www.vfb.no

